

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitata ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Deum esse vnum est demonstrabile viatoribus. cap. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

inquam, loquantur summo Deo, & mente nihil fabulosum penitus attingunt: sed, si quid de his assignare conantur, qua non sermonem tantummodo, sed cogitationem quoque humanam superant, ad similitudines, & exempla confugiunt. Hæc Macrobius ingenue falsus Deum esse, & captum humanæ mentis excedere.

IX.

Omitto plures alios insignes Philosophos Græcos, Arabes, ac Latinos, qui omnes concordī sententia vnum Deum agnouerunt, & scriptis prodiderunt, ita ut merito dixerit Paulus Orosius lib. 6. hystoria, cap. 1. De vno Deo vnam penè omnium esse opinionem, quod, si sapientes maximè sunt digni fide, & præsertim ea de re, cuius notitia longo studio, & commentatione acquiritur, perspicuum manet etiam ex Philosophis, qui Christianam fidem non sunt professi, maiorem, ac meliorem partem vnum Deum agnouisse principem, ac moderatorem rerum omnium, impermissum rebus creatis, & ab operis sui concreione longissimo non spatij, sed naturæ interuallo separatum: quibus proinde maior fides habenda est, quam imperita multitudini vitiorum labe infectæ, & ignorantia tenebris obcæcata. Quin vero etsi paucissimi ex gentibus ad huius principij cognitionem peruenissent, est tanta fidelium sapientium ab initio mundi ad nostra sæcula sibi continuo succedentium auctoritas, ut ea pluris faciendā sit, quam gentium omnium consensus: etenim, ut dixi lib. 1. tractat. 7. cap. 12. probitas, & sapientia conciliat auctoritatem, quæ duo in sanctis Patriarchis, Prophetis, Apostolis, & eorum successoribus ita excelluerunt, ut cæteri mortales longo superent interuallo. Probitatis excessum ex eo colligit Augustinus lib. 13. contra Faustum Manichæum, cap. 15. quod religionis nostræ antistites Deo, quem nouerant, non autem fictitijs, & vanis Dijs cultum exhibebant, nec metu mortis, vero cultu, & Deitatis prædicatione deterrabantur. At maior pars gentilium Philosophorum Deum, quem nouerant, timore mortis apertè prædicare non audebant: & quod peius est, idolis sacrificabant, nè ciuium offensio, incurrerent; scientiæ vero præstantia colligere ex eo potest, quod eorum, quæ ad veri Dei cognitionem, & cultum pertinent, nostri nihil ab exteris acceperunt: illi si quid habent boni, ex libris sacris, & antiqua nostrorum doctrina hauserunt: idque vel ex eo constat, quoniam omnes magorum, Poëtarum, & Philosophorum iucubrationes, quæ quidem extent, sunt

multo posteriores libris Moyſis ut rectè ostendit D. Augustinus in lib. 18. de Ciuitate, cap. 32. Itaque si credendum est senibus, & antiquis, ut ait Aristoteles lib. 6. Ethicor. cap. 10. si bonis, & sapientibus, ut ratio dicitur, cum nulla sapientium turba antiquior, sanctior, & diuinarum rerum cognitione præstantior fuerit, quam multitudo Patrum, & Doctorum veræ religionis à mundi exordio ad hanc nostram ætatem continua successione vnum Deum prædicantium, & colentium, horum sanè auctoritas plus momenti habet ad faciendam fidem, quam infinitus stultorum, & impiorum numerus.

Augustin.
Aristot.

Deum esse vnum est demonstrabile viatoribus, saltem à posteriore.

CAPVT VII.

Vnitatem Dei non esse demonstrabilem asseruit Ochamus in centilogio conclusionē 2. quodlibet. 1. quæstione prima, quodlibet. 2. quæst. 1. & in 1. dist. 2. quæst. 10. à lit. N. Adamus quæst. vn. art. 2. Bassol. quæst. 3. art. 3. & quidam alius doctor apud Toletan. quæst. vn. art. 3. contra secundam Conclusionem, Gulielmus Varro quæst. 1. apud Aquilan. quæst. 1. art. 3. Maior quæst. 1. conclusionē 3. Allicensis quæst. 3. art. 3. à lit. DD. Gabriel. d. 2. quæst. 10. art. 2. conclusionē 3. Gaspar Casalius lib. 1. de quadripartita iustitia, capit. 17. & 18. ex doctrina Andree de Nouo Castro. Nouo Castro in 1. d. 2. quæst. 5. ad hoc vero probandum non aliter procedunt, quam soluendo rationes, quæ pro sententia affirmante adduci possunt, maximè eas, quibus Scotus vtitur.

I.
Ocham.
Adam.
Bassol.
Varro.
Maior.
Allicensis.
Gabriel.
Casalius.
Nouo Castro.
II.
Alensis.
Albert.
S. Thom.
Ferrariens.
S. Bonauent.
Egyd.
Henric.
Richard.
Durand.
Teruans.
cot.

Opposita sententia est omninò certa, cui fauent testimonia Scripturæ, & Patrum, quibus lib. 1. tractat. vltim. cap. 5. ostendi Deum esse cognoscibilem ex creaturis: nam omnia illa loquuntur de vero Deo, & vno. Ex instituto vero vnitatem Dei demonstrare conantur, Alensis 1. p. quæst. 14. m. 2. & 3. Albertus in summ. tractat. 6. quæst. 29. m. 1. art. 1. Sanctus Thom. 1. quæst. 11. art. 3. & lib. 1. contra Gentes cap. 42. cum Ferrariens. ibidem, Sanctus Bonauent. in 1. dist. quæst. 1. Egyd. 1. p. distinctionis quæst. 1. & quæst. 1. de ente, & essentia. Henric. in summ. art. 25. q. 2. & 3. Richard. in 1. dist. 2. art. 1. q. 1. Durand. & Heruæus q. 1. Scotus quæst.

*Aureol.
Mayronius.
Toletan.
Argent.
Aquilan.
Bachon.
Anton. Andr.
Marfil.
Hispalens.*

quæst. 3. Aureolus d. 3. quæst. 1. Mayronius d. 2. quæst. 4. Toletan. quæst. vnica, art. 2. conclusionem 2. Argent. q. 1. Aquil. q. 1. art. 3. Bachonus d. 21. q. vnica, Antonius Andr. d. 2. q. 3. Marfilius in 1. q. 5. art. 1. conclusionem 4. Hispal. d. 3. q. 3. & alij recentiores. Prima ratio sumitur ex subordinatione causarum secundarum ad primam, quæ in præcedentibus probata est: Nam, vt ex effectis plures causæ primæ asserantur à Philosopho, opus est, vt sint eiusmodi, quæ in vnam referri nequeant: omnia vero, quæ in vniuerso fiunt, optimè reduci possunt in vnam primam causam: nam hæc inferiora pendent à cælo tanquã à causã vniuersali in suo genere: ergo etiam pendent à causã prima, cui subordinatur cælus: quidquid enim pendet à causis medijs, pendet à prima, & ideò cum effectus omnes contineantur mundo elementalì, & cælesti, si in vtroque nihil apparet, quod non subordinatur causæ primæ, non erit multitudo causarum primarum, atque adeò neque plures Dij, in natura enim nihil superfluum omninò est: quapropter, si vna tantum causa prima est sufficiens ad productionem omnium effectuum, nõ est vnde Philosophus possit asserere plures eiusmodi causas, si enim sol creatura corporea, ac circumscripta in suo genere sufficit ad vicissitudinem generationum & corruptionum, & conseruationem viuientium, cum causã, quo magis vniuersales eo perfectiores sint, profecto causã sole superior, & prima in ordine causarum sat erit ad iuuandum, & determinandum causas omnes intermedias ad proprios effectus producendos. Nec homini ratione videnti restat via, qua plures Deos indagare, aut asserere possit, vt rectè vrget Tertullianus lib. 1. aduersus Marcionem, cap. 11. 12. & 16.

Tertullian.

Athanasius oratione contra Idola, S. Edmundus Archiepiscopus Canthuar. in speculo Ecclesiæ, cap. 28. & Ambros. lib. 1. de fide Trinitatis, cap. 2. *Vnum Deum*, inquit, *communis natura testatur, quia vnus est mundus*: At inquiet aliquis impudens, etsi in hoc mundo sit vnus tantum Deus, esse tamen plures mundos pluribus causis primis subordinatos: ita, vt singulæ singulis mundis præsideant, nec in alijs vim vllam, aut causalitatem exerceant. Verum hic concedere saltè debet omnes eos, quos miseris gentiles colunt, non esse Deos, sed figmenta: nam ij non colunt numina aliqua, quæ hunc mundum nihil pertinere credant, sed à quibus vitam, & beatitudinè petunt, & expectant. Deinde, quo fundamento, aut ratione sibi persuadent esse plures alios

*Athanasius.
Edmundus.
Ambros.*

mundos singulos singulis causis primis subordinatos? Non est profecto vnde id ratio nostra colligat: nõ enim est per se notum, non à priore demonstrabile, non habemus effectus, à quibus id colligere possimus. Itaque sunt hæc mera figmenta somniantium nullo fundamento nixa. Denique illi alij mundi essent nõ eiusdè rationis cum hoc, an diuersæ? si eiusdem, cur etiam non potuissent ab eadem prima causa produci? si diuersæ, sanè alij alijs perfectiores: & consequenter primæ ipsorum causæ quoad essentiam, & potentiam inæquales: atque adeò alix alijs subordinatæ, saltem quoad genus causæ exemplaris: nam primum in vnoquoque genere est mensura, & exemplar cæterorum: imò etiam finalis: nam minus bonum est propter bonum maius, atque perfectius: quare si primæ illæ causæ sunt quo ad perfectionem inæquales, perfectissima omnium erit finis, & exemplar reliquarum: & ideò simpliciter prima, & sola independens, atque adeò vnus solus Deus benedictus in sæcula.

Ex eadem suppositione colligitur primam causam esse ens necessarium à se: hoc vero non nisi vnum esse potest: quare vnus tantum modo Deus. Maior propositio est euidens: nam quod est, & non ab alio, & à quo cætera omnia sunt, debuit saltem natura præcedere ea, quæ ab ipso sunt: aut ergo fuit à casu, aut per se: à casu esse nequit; tum quia ea, quæ sunt per se, priora sunt ijs, quæ sunt per accidens, vt ait Philosophus lib. 11. Met. sum. 3. cap. 2. ea vero quæ sunt à casu, sunt per accidens: tum quia casus, & fortuna, vt docet Philosophus lib. 2. Physic. cap. 6. sunt in ijs, quæ habent causam; & ideò pertinent ad genus causæ efficientis, causa autem prima est ex pers omninò causæ: nequaquam ergo potuit esse à casu, si fuit per se, & à se non autem à causa extrinseca: ergo ex proprijs, atque intimis essentiæ principijs habet adæquatam rationem essendi, & que adeò est ens necessarium: quæ enim ex principijs essentiæ competunt, necessariò conueniunt.

Assumptio vero, nempe quod ens necessarium, & à se non possit esse, nisi vnum, multipliciter ostenditur ex doctrina Diui Thomæ lib. 1. contra Gentes, S. Thom. cap. 42. cum Ferrariens. ibidem. Henr. in summ. art. 25. quæst. 3. & Scor. in 1. dist. 2. quæst. 3. in sexta via. Primo, quoniam si ens, cui per se primo competit esse, non sumitur sub diuisione omnimoda, sed communi: & admittit diuisionem in plura sub eadem ratione formali, ipsum non

III.

Aristot.

IV.

*S. Thom.
Ferrariens.
Henr.
Scor.*

non includet in se formaliter rationes particularibus, quibus in plura diuiditur: nec ab ijs vicissim includetur, quandoquidem differentiarum diuidentes, & ratio communis ijs diuisa non se mutuo includunt. Ex hoc autem euidenter sequitur nec eiusmodi rationem communem, neque vllum ex particularibus sub ea contentis debere existere necessario: ergo ratio entis necessarij nõ potest esse communis pluribus, sed debet esse omninõ indiuisa atque indiuisibilis. Assumptio quo ad priorem partem ostenditur: quoniam id, quod per se primo est ens necessarium, debet continere necessarium omnem rationem formalem requisitam ad ipsum esse actuale per se: ens verò commune diuisibile in plura non ita continet: quare repugnat, vt sitens à se, ac per se primo necessarium. Maior propositio est euidens: nam quod non continet requisita necessario ad aliquam formam, neque illam per se primo continet, quod enim vendicat formam aliquam, quatenus ipsum, siue per se primo præcisè reliquis omnibus in ipso minimè contentis, adhuc illam vendicat ac retinet; quod si non nisi accedente alio illam vendicat, iam non conuenit illi per se primo, sed coniuncto ex ipso, & eo, cuius accessus exigitur. Assumptio probatur, quoniam omne commune, vt existat necessario, vendicat singularitatem, adeo, vt sit aperta contradictio, existere actu rem vniuersalem per se ipsam: id enim, quod est per aliud, dependet essentialiter ab eo, quod est per se: cuncta verò vniuersalia existunt per singularia: ergo prius natura est horum existentia, & ad vniuersalium existentiam omninõ requisita. Nihil autem magis commune atque vniuersale continet actu differentias inferiores: sed est quodammodo in potentia ad ipsas, quare non includit ea, quæ prærequiruntur ad actualem existentiam. At responderi poterit, vt forma conueniat alicui per se primo, non requiri vt includat formaliter in sua essentia omnia ad eam requisita: sed sat esse, vt contineat causaliter: qua ratione vis sentiendi, quatenus proprietas, per se primo conuenit animali: nec tamen proportio primarum qualitatum & structura, ac distinctio organorum sentiendi includuntur formaliter in eius essentia, sed solum causaliter continentur. At verò ens necessarium, & à se secundum communem rationem consideratum, licet non contineat formaliter rationes singulas indiuiduorum, continere tamen causaliter eas sibi necessario copulando, quoniam suapte natura existit in om-

nibus, quæ sub communi illa ratione conueniunt. Hæc tamen responsio commentitia est: nam in cæteris rationibus communibus ex parte ipsarum non est vlla connexio necessaria cum rationibus particularibus: cur ergo in hæc erit? Deinde est longè diuersa ratio in exemplo adducto: nam omnia requisita ex parte subiecti ad vim sentiendi, licet non includantur intrinsecè in ratione formali animalis, consequuntur tamè necessario ad illam reciproce, ita vt cuiuscumque conuenit natura animalis, illa conueniant, & vice versa, at in materia præsentia aliter se res habet, non. n. est vlla existentia singularis conuertibilis cum ente necessario communi, sicut est communis ratio complexionis, & organorum animalis propria: & ideo, licet natura entis necessarij copularet sibi necessario plures existentias singulares, ipsa in se nõ esset per se primo necessaria. Deinde ratio illa communis, vel copulat sibi necessario differentias singulares & indiuiduas, quibus inferiora differunt supposita ipsarum existentia: ita vt existentiam habeant ipsæ ex se; connexionem verò cum ratione communi ex vi propriæ existentia, aut effundit ipsas ex se, vt existant, ita vt effusio terminetur ad existentiam ipsarum. Hoc secundo modo fieri nequit: si fiat priore, existere per se primo non conuenit naturæ communi: nullo igitur modo concedendum est dari rationem aliquam communem, quæ per se primo necessario vendicat existentiam & connexionem cum singularibus. Non posse verò naturam, siue rationem communem effundere ex se existentiam singularium, atque indiuidualium proprietatum constat primo: quoniam res nondum existens non habet vim germinandi ex se alterius existentiam: natura, siue ratio communis in eo priore, quo fingitur antecedere proprietates indiuiduales, nondum existit: quandoquidem caret adhuc connexionem cum existentia singulari, sine qua concipi nequit existere: quare fieri nequit, vt parturiat proprietates indiuiduales. Secundo, quoniam, si in eo priore habet aliquam vim, qua illas continet, absque dubio ipsum solum simpliciter est à se: singularia verò constituta ex ipsa, & proprietatibus singularibus nequaquam erunt à se: atque adeo non erit vllum ens singulare, quoad omnem suam entitatem improductum, & expers causæ, sed solum quoad rationem communem: id verò impossibile esse cap. sequenti ostendam, & ita manet probata prior pars assumptionis.

V.

Posterior pars, nempe si esse necessarium conueniat per se primo alicui rationi communi, nullum ex singularibus erit per se necessarium, ostenditur in hunc modum. Nullum ens constitutum ex duabus rationibus, quarum altera non est necessaria, habet necessitatem existendi: in casu verò, de quo nunc loquor, quoduis singulare contentum sub ea ratione communi constaret altera parte non necessaria quoad existentiam: ergò ipsum non esset simpliciter necessarium. Consequentia est perspicua, propositio euidens ex terminis: nam, cum pars aliqua totius potest non esse, totum quoque habet eandem potentiam, & ideo non est necessarium: pars autem non necessaria aliter intelligi nequit, quam per potentiam, siue non repugnantiam, vt non sit. Assumptio facile probatur: nam quidquid necessario est, vel est per se primo, vel ratione alterius; si verò rationi communi per se primo conuenit necessitas, eo modo conuenire nequit proprietatibus singularibus, vt patet ex terminis: nam, quod per se primo competit inferiori, competere nequit superiori sub eadem ratione, & vice versa: non competit ratione alterius: ergò nullo modo. Non competere autem ratione alterius suadetur, quoniam vel ratione alterius competit formaliter, vel causaliter, vel formaliter simul, & causaliter, formaliter dicitur competere, quando id, ratione cuius competit, & id, quod competit, est forma intrinseca pertinens ad essentiam: quomodo homini competit esse sensitium non per se primo, sed ratione animalis, cuius forma intrinseca & essentialis homini vendicat per se primo, & intrinsecè rationem sensitui: causaliter solum competit prædicatum ratione alterius, quando ratio conueniendi & forma conueniens est extra rationem formalem, & conceptum obiectiuum eius, de quo prædicatur, adest tamen necessario vi alicuius causæ, quomodo esse calefactiuum competit igni ratione caloris; formaliter simul & causaliter, quando ratio conueniendi est intrinseca subiecto, forma verò conueniens extrinseca: quomodo risibilitas conuenit Socrati ratione humanitatis. Necessitatem verò existendi nullo ex his modis competere proprietatibus singularibus patet; Nam rationes communes, & proprietates singulares, & quævis aliæ differentie inferiores non se mutuo includunt: & idcirco necessitas existendi non potest competere proprietatibus indiuidualibus ratione naturæ, vel

prædicati communis formaliter: quoniam non includunt illud intrinsecè; non formaliter simul & causaliter ob eandem causam, quia desideratur ratio conueniendi per aliud formaliter. Non item causaliter, quoniam ens necessarium ex se nequit villo modo habere causam, quoniam erit à se, & non erit à se; Verum responderi potest non requiri veram causalitatem quoad esse in se, sed quoad conuenire alteri: qua ratione homo non est causa, vt sit animal, sed vt conueniat Petro: & ideo, quamuis sit ratio aliqua, cur indiuiduis conueniat necessitas existendi, non propterea ens necessarium à se haberet veram causam. Hæc tamen solutio rem non expedit: nam quidquid alicui conuenit per aliud extrinsecum à ratione formali indiuidui, eius causalitatem exigit, quomodo enim habere poterit absque causalitate id, quod non vendicat ex intimis essentialibus principijs, & consequenter secundum ea præcisè consideratum est in potentia passiva ad illud, à qua proinde ad actum reduci non poterit aliter, quam per actiuam. In exemplo verò allato est dispar ratio: nam animal non conuenit Petro causaliter ratione hominis, sed formaliter, homo enim est de ratione intrinseca Petri, & consequenter absque extrinseca causalitate per solam formalem conuenientiam communicat illi gradus omnes sibi intrinsecos: at verò nulla natura communis est intrinseca differentijs inferioribus, aut pertinens ad rationem formalem ipsarum: ideoque, vt illis communicet proprium aliquem effectum formalem, opus est medio aliquo, siue causalitate extrinseca. Respondebit aliquis rationes communes se ipsis immediate copulari cum differentijs inferioribus: & mutuo hoc nexu communicare sibi inuicem suas rationes formales: quomodo animal, & rationale immediate copulantur: ita vt rationale conueniat animali per se ipsum immediate absque interuentu alterius. Et hoc modo rationem communem entis à se necessarij immediate coniungi cum omnibus, ac singulis rationibus particularibus inferioribus. Ex qua coniunctione & hæc participant ab illa necessitatem, & illa ab his determinatum modum existendi. Sed hæc quoque solutio non est sufficiens: nam aliud est loqui de connexionem ad constituendum vnus per se, & mutuam prædicationem secundum non repugnantiam vnus ad alterum, quomodo naturæ communes cum differentijs diuisis coniunguntur, aliud verò de immediate

diara

diata conuenientia secundum quod ipsum, seu per se primo, & de connexione quoad existentiam: nam hæc nequaquam reperitur inter rationes communes, ac differentias diuidentes: etenim animal est per se primo sensitium, non autem rationale, homo est per se primo rationale, non verò animal; & existentia animalis non necessario inuoluit existentiam rationalis: imò vt sit actu animal rationale, opus est causâ producente hunc numero hominem, in quo coniungantur duæ illa rationes, scilicet animalitas ac rationalitas: & ideo, quamuis admitteretur aliqua natura communis, cui per se primo competeret necessitas existendi, non posset ab ea deriuari necessitas per se absque causâ extrinseca ponente in actu existentiam singularem, cui in indiuiduo natura communis copularetur. Et ita repugnat omninò concipere ens necessarium commune, & indeterminatum de se ad plura indiuidua: hoc enim ipso ratio illa abstrahit ab esse singulari ac determinato, sine quo repugnat concipere esse actuale: quam rationem tetigit Diuus Thomas libro primo contra Gentes cap. quadragesimo secundo, dum ait ens per se necessarium habere necessitatem essendi, in quantum est hoc singulare, supponens rationem communem non posse per se primo includere ipsum esse.

S. Thomás.

VI.

Ex toto hoc discursu euidenter apparet haudquaquam fieri posse, vt sint plura entia necessaria ex se. Sed dicit aliquis esse plura entia eiusdem naturæ, vnum quidem ex se, reliqua verò ab hoc vno tanquam à principio: nam ratio genitæ atque ingeni non constituit discrimen essentialiale: Adamus enim non est genitus ab alio homine, sicut Abel filius eius; & tamen sunt eiusdem naturæ specificæ: quare cum communicatio suæ naturæ sit perfectio viuientium, adesse quoque debet primo enti, & consequenter erunt plura entia necessaria conuenientia in ratione communi deitatis. Hæc etiam responsio eodem argumento impugnat: nam secundum eam dicendum est dari naturam communem, cui per se primo secundum rationem conueniat essendi necessitas in vno indiuiduo, per id verò cæteris causaliter, quod iam impugnatum est, sed impugnari etiam debet ex proprijs: nam repugnat esse plura singularia sub eadem natura communi in eis diuisa, & vnum ex ijs esse improducibile, alterum producibile, quod hæc responsio admittit. Dixi plura singularia sub eadem natura com-

muni in eis diuisa, ad excludendam objectionem, quæ poterat occurrere ex diuinis personis, quarum prima est ingenita, duæ aliæ productæ: & nihilominus conueniunt in eadem natura deitatis, quod non repugnat, quia tres personæ non sunt singularia, siue indiuidua contenta sub natura deitatis in ipsis diuisa, non enim in personis diuinis diuiditur, aut multiplicatur essentia, quæ est vna prorsus atque indiuisa in tribus; sed huius explicatio non est huius loci, vbi cum homine infideli agitur secundum lumen naturale rationis, cui euidens est producibile, ac improducibile non posse conuenire singularibus eiusdem naturæ multiplicatæ in inferioribus: qualia necessario esse deberent ea, de quibus nomen Deus affirmaretur in numero multitudinis. Id verò probatur, namque omnis aptitudo vel repugnantia ad aliquem actum vel passionem prouenit à natura proprii subiecti, quod enim per se conuenit in intimis essentiæ principijs radicari debet: esse autem producibile & improducibile per se, ac necessario conueniunt subiectis, vt patet. Nam si per accidens conuenirent, mutari vtique possent de producibili in non producibile, ac vice versa: ex quo sequitur nec antea fuisse eius rationis, cuius esse dicebantur, in indiuiduis autem conuenientibus in eadem natura specifica nõ est ratio determinans naturam per se producibilem ad negationem producibilitatis: ergò fieri nequit, vt indiuidua producibilia sint eiusdem naturæ cum non producibilibus. At dices, naturam secundum se abstrahere ab aptitudine ac repugnantia, vt producat, ratione verò indiuiduorum hæc indifferenter vindicare: falsò tamen, nam aptitudo ad productionem passiuam fundatur in potentialitate naturæ, cui non conuenit per se primo esse; at iam probatum est nullam naturam communem per se primo vindicare ipsum esse: ergò habet proprium fundamentum aptitudinis ad productionem passiuam, & proinde secundum se est producibilis: quare repugnat vt determinetur ad singulare producibile, vel improducibile. Præterea ratio actus puri infert differentiam essentialiam ab actu non puro: ens necessarium non productum esset actus purus, quia essentialiter includeret ipsum esse: ens productum non esset actus purus, quoniam quod per essentiam est non indiget productione, & vice versa, quod indiget non est per essentiam: ergò different essentialiter, & non sola singularitate. Patet consequentia,

quoniam differentia penes solam rationem indiuidualem in ijs, quæ in cæteris conueniunt, est tantum materialis; nec propriè constituit differentiam essentialem, vt Philosophi loquuntur. Maior propositio patet, quoniam illa differunt essentialiter, quæ differunt actu formali intrinseco, differentia enim essentialis est per formam: sed ratio actus puri est maxime formalis, ab ea autem deficit ratio actus non puri, differunt ergo essentia & natura. Denique quidquid est productum, est etiam propter finem, & consequenter id, quod est efficiens à prima causa, est propter illam, tanquam propter vltimum finem, finis autem vltimus, vt pote bonum, ac perfectio eius, quod est propter ipsum, est alterius naturæ multo excellentioris, quam sit res ad eum ordinata: ergo quamuis essent plura entia necessario producta à primo ente necessario ex se, differunt ab eo essentialiter, & essent inferiora quoad perfectionem essentialem: quare non possent habere nomen, ac naturam Dei?

VII.

Ex his patet responsio ad rationem dubitandi: nam aliud est esse genitum, & non genitum, aliud generabile & ingenerabile, producibile ac improducibile: genitum quippe, & non genitum per communicationem naturæ distinctæ à natura generantis solum differunt penes accidens, actu enim propria generatione gigni est accidens rei generabilis: quæ licet à causa secunda non nisi per generationem produci queat, à Deo aliter heri potest: & ideo Adamus non genitus ad instar hominum reliquorum per veram generationem est tantum à Deo productus: & quia suapte natura generabilis est, & potuit de facto generari, si Deus alium hominem priorem ipso condidisset, ideo conuenit specie cum alijs hominibus: non conueniret autem, si nullo modo secundum se capax esset generationis passiuæ, vt reliqui, quoniam aptitudo ad generationem fundatur in natura specificam constituta ex partibus physicis mutuo separabilibus, quarum vna est in potentia ad aliam: in eptitudo verò in natura ex parte partium eius rationis, sicut igitur generabile & ingenerabile, quia non statuunt discrimen accidentale, arguunt distinctionem specificam, ita quoque essentialiter, & non solum numericè differunt producibile ac improducibile, quæ fundantur in natura distincta penes rationem actus puri & immixti potentialitati, quod non est accidentale discrimen. Ad alteram rationem, quæ

eadem repositione inuoluitur, respondetur communicationem naturæ distinctæ realiter non esse perfectionem simpliciter, sed secundum quid, & ideo ex hac parte non opus esse, vt conueniat enti primo ac necessario. Non est perfectio simpliciter, quoniam supponit potentialitatem in natura, potentialitas verò opponitur rationi actus, in quo est summa perfectio: est autem perfectio secundum quid, quatenus posita potentialitate, corruptibilitate, ac diuisibilitate naturæ perfectio nonnulla est, vt per propriam virtutem & operationem, se ipsam perpetuo conseruet in alijs, atque alijs indiuiduis, quandoquidem in vno non potest: & ideo in substantijs viuentibus materiz & corruptionis expertibus non est huiusmodi perfectio, quoniam in vno indiuiduo conseruari in perpetuum possunt.

Excluditur à diuinitate communitas analogica, generica, & specificica.

CAPVT VIII.

DEmonstratum est absolute Deum non nisi vnum esse posse. Oportet deinde in particulari excludere singulos modos diuisionis in plura: sunt autem tres nempe analogi in analogata, generis in species, speciei in indiuidua, omnibus autem ferè modis conatus est inimicus homo superfermare zizania super purum granum verbi Dei de vnitare eiusdem; Et enim Plato, licet sæpè veram de Deo vno sententiam tradiderit, tamen alibi, vel quod sibi à populo pertimuerit, vel quod tunc veritatem penitus ignorarit, vt ait Theodoretus libr. secundo de principijs multorum Deorum mentionem fecit, quos vocat secundos deos à primo illo ac supremo conditos, illius beneficio immortalitate donatos, cum forent suapte natura mortales: ac proinde specificam inter hos & illum distinctionem & solam similitudinem genericam admittat necesse est, mortale enim atque immortale saltem specie differunt. Platonem aliquo modo imitatus est Valentinus, vt pote Platonius: qui vt referunt Irenæus libr. primo aduersus hæreses cap. primo, Tertullianus libr. contra Valentinianos, & Theodoretus libr. primo hæretic. fabularum posuit

I.

Plato.

Theodoretus.

Valentin.

Irenæus.

Tertullianus.

Theodoretus.

fuit